

De Spelmaker

Christus Triumfatorkerk, 8 oktober 2023

Lezing: Openbaring 8 en 9: 20-21

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

KOMEN

- Welkomstwoord door de ouderling van dienst
- Aanvangslied 'De ware kerk des Heren' (Lied 968: 1 en 5)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag Psalm 24: 2 en 3
- Kyriëgebed
- Glorialied 'Zonne der gerechtigheid' (Lied 967:1, 5 en 6)

WOORD

- Met de kinderen
 - *Gebed*
 - *Gesprek*
 - *Lied met de kinderen 'Je hoeft niet bang te zijn' (Lied 935: 1 en 3)*
- Schriftlezing: Openbaring 8: 1-13 en 9: 20-21
- Lied: 'Rechter in het licht verheven' (Lied 1008)
- Preek

Ik weet niet of de filmserie The Hungergames u nog wat zegt. Het is een film in drie delen die van 2012 tot 2015 in de grote bioscopen draaide. Ze worden op televisie nog regelmatig herhaald. Het gaat over een spel met echte mensen: The Hunger Games. Live door iedereen op televisie te volgen. 24 jongeren worden in een afgesloten gebied

gedropt. Eén zal er overblijven. Dat enige overlevende is de winnaar. Een afschuwelijk gegeven natuurlijk en het wordt nog erger, want de spelregels veranderen steeds. Er is een spelmaker, die van buitenaf steeds allerlei onverwachte elementen toevoegt: roofdieren die opeens op het toneel verschijnen. Het wordt opeens donker midden op de dag. Er komt bliksem of hagel. Je kunt met gevaar voor eigen leven ergens iets onmisbaars vandaan halen. Alles om de aandacht van de televisiekijker vast te houden.

Die spelmaker is de enige die alles over ziet en die bepaalt wat er gebeurt in de arena. Alsof hij God is, zouden sommigen zeggen.

Als je boek van de Openbaring van Jezus Christus aan Johannes leest, dan denk je soms dat het bij God op zijn troon in de hemel net zo toe gaat. Dat God de spelmaker is. En dat wij mensen als willoze pionnen worden gebruikt in een spel waarvan wij de uitkomst niet kennen. Waarvan we geen idee hebben welk doel het dient.

Johannes heeft een visioen. Hij ziet in de hemel een ongelofelijk prachtige troon. En daarop zit God. En God heeft een boek, een boek met de wereldgeschiedenis. Het boek is verzegeld, niemand is waardig om het boek te openen, totdat er een lam ten tonele verschijnt. Een lam tot bloedens toe verwond. Het is Jezus, het lam dat ter slachting is geleid. En Jezus blijkt waardig genoeg om het verzegelde boek te openen. Zeven zegels bevat het boek, achter die zegels

komen steeds stuk voor stuk verschrikkelijke rampen te voorschijn. Aardbevingen, duisternis, honger, pest.

Het lijkt alsof God vanuit zijn prachtige en machtige hemel allerlei onheil op de mensen loslaat, zomaar, willekeurig. Zoals de spelmaker in The Hungergames. Zoals iemand in het Kremlin die met een druk op de knop tientallen drones richting de steden in Oekraïne stuurt.

Als alle zegels geopend zijn, dan zou het einde der tijden aangebroken zijn, dan zal het leed geleden zijn. Dan is de tijd vol. Maar Johannes houdt de spanning er goed in. Zeven zegels waren er om te openen. In hoofdstuk zes werden er zes geopend, en toen kwam er een lang intermezzo in hoofdstuk zeven.

En nu eindelijk zou dan het zevende zegel geopend worden. Het zevende zegel zal het einde zijn, nu zal het gaan gebeuren. In zes zegels waren er al heel wat rampen en verdrukkingen aangekondigd. Dit zal de genadeslag worden. Het einde der tijden.

Het zegel wordt verbroken door het lam. En wat gebeurt er...

Niets.

Een stilte een half uur lang. Het is stil in de hemel. Gods genadeslag, is toch weer meer *genade* dan slag. In deze stilte wordt ons beeld van God gecorrigeerd. *God is niet* als die Spelmaker die onheil over mensen uitstort als het Hem uitkomt. Zomaar. God is juist het tegenovergestelde. De macht van God openbaart zich juist in de stilte. Dat hadden Mozes en Elia ook al ervaren. De macht van God is als de macht van een lammetje, als de macht van een gewond bokje, als de macht van een gekruisigde mens.

Na alle pracht en praal alle lofzangen en verschrikkingen is er opeens een stilte in de hemel. Een oorverdovende stilte.

En toch gaat het daarna weer gewoon door.

Het openen van het laatste zegel blijkt helemaal niet het einde te zijn. Het hele verhaal begint weer van voren af aan. Uit het laatste zegel verschijnen er zeven engelen op het toneel. Zeven engelen die op de bazuin blazen.

En weer worden er rampen aangekondigd: hagel en vuur, vermengd met bloed. Een derde deel van de aarde verbrandt. Een derde deel van de zee wordt bloed, het zoete water wordt bitter, een derde deel van de dag wordt duister. Met de vijfde en de zesde bazuinende engel worden de mensen rechtstreeks getroffen: sprinkhanen pijnigen de mensen die het zegel van God niet op hun voorhoofden hadden. En bij de zesde bazuinklank wordt een derde deel van de mensen gedood.

En weer wordt het zevende bazuingeschal uitgesteld.

Dus toch een willekeurige God? Die solt met zijn mensen? Dus toch een almachtige die kan doen en laten wat Hij wil?

En waar lijkt het op wat er nu gebeurt? Ja natuurlijk. Het lijkt op de tien plagen in Egypte. Hagel en vuur, water wordt bloed, duisternis en sprinkhanen – het waren ook allemaal plagen.

Dat wat de engelen met hun bazuinen teweeg brengen is een weerspiegeling, een uitvergroting van wat er moest plaatsvinden, om de farao te bewegen het volk van Israël vrij te laten. Ook de reactie van de mensen in Openbaring lijkt op dat van de farao. De farao verhardde zijn hart, zo lezen we tot tien keer toe in Exodus. Hier horen we van Johannes:

“Ze bleven die goden aanbidden. Evenmin keerden ze zich af van hun wandaden.” Precies: ze verhardden hun hart...

Dus toch een willekeurige God? Die solt met zijn mensen? Dus toch een almachtige die kan doen en laten wat Hij wil?

Toch niet, denk ik. God handelt niet willekeurig, niet zomaar. God wordt door mensen in beweging gezet. Voordat er een engel op zijn bazuin heeft geblazen stijgen er gebeden op tot God. De gebeden van de heiligen komen voor Gods aangezicht en dat is de reden dat Hij in actie komt. Het zijn de gebeden van de vervolgte christenen, van de mensen die vervolgd worden

door de Romeinen. Mensen die in het geniep hun godsdienst moeten uitoefenen - die hun baan zijn kwijt geraakt omdat ze christen zijn en niet aan de keizer in Rome willen offeren. De gebeden van die mensen in de verdrukking, die weerloze mensen, de schreeuwen om ontferming, die zetten God in beweging om op te treden tegen de verdrukking. Het boek van de Openbaring aan Johannes is een troostboek. Juist voor mensen die werken aan een goede samenleving die omzien naar hun naaste, die niet ophouden God te loven, ook al vindt de rest van de wereld dat maar onzin.

Het is nog oom een andere reden geen willekeurig handelende God die Johannes ons hier voor houdt.

Het is nog maar de vraag of het aan God ligt dat al die rampen over de wereld worden uitgestort. Wat Johannes ziet in zijn visioenen, is niet zozeer een straffende God, het is veel meer dat Johannes ziet waar het leven van de mensen naartoe leidt.

Veel van de dingen die in de wereld gebeuren roepen de mensen over zichzelf af. Als mensen zich als God gaan gedragen, en als er geen echte vrijheid is, maar een vrijheid gebaseerd op machtsvertoon, op wapengekletter. Een vrijheid die alleen voor Romeinse staatsburgers gold en niet voor de overwonnen volken of de slaven. Want zo was de situatie aan het einde van de eerste eeuw van onze jaartelling. De tijd waarin Johannes schreef.

De keizer dacht dat hij god was en misbruikte zijn macht aan alle kanten om zichzelf en zijn familie te verrijken, en de vrede in het Romeinse rijk was gebaseerd op de pax Romana, er was vrede, omdat de Romeinen alle onderworpen volken eronder konden houden.

Johannes ziet in de immense Romeinse rijk machten aan het werk die tegen de schepping van God ingaan. Egoïsme en onverschilligheid viert er hoogtij. Zo'n instelling verstoort de schepping en brengt chaos op aarde.

De schepping wordt te niet gedaan, dat is wat de zeven zegels en de zeven bazuinende engelen laten zien. Het wordt chaos op aarde. De zon en de maan gaan verloren, het water wordt bitter en mensen worden gedood. En van dat alles is niet God de schuldige, maar de mens zelf werkt het in de hand. Ze bleven die goden aanbidden. Evenmin keerden ze zich af van hun wandaden." Dan is God niet degene die de wereld treft met slagen. Dan is het opeens een gevolg van ons eigen handelen. Dat is wat steeds gebeurt in het boek Openbaring. Het klinkt allemaal ver weg. Ver weg in de toekomst: ooit komen er rampen, ooit komt God ons bevrijden. Ver weg ook bij ons vandaan, ergens uit de hemel wordt geluk en ongeluk over ons uitgestort. En net als je denkt zelf buiten schot te blijven. Net als je denk: Ik kan er toch niets aan doen. Alles ligt toch al vast en we zijn een speelbal van hogere machten, dan blijkt het toch net weer anders te liggen. Dan roept Johannes ons vanaf zijn eiland toe: het gaat ook over jou, wat ik zie en doorgeef. Het gaat ook over het hier en nu!

Het was het mensonterende handelen van de farao waarmee hij de plagen over zich af riep. Het is ons eigen omgaan met elkaar en met de schepping dat ervoor zorgt dat we de schepping van ooit te niet doen.

Ook dit hoofdstuk uit Openbaring is een oproep tot bekering.

Dus niet: je schouders ophalen en gewoon doorgaan op de ingeslagen weg, maar je achter je oren krabben en na denken over de effecten van je eigen handelen en van je eigen manier van leven. De ongelijke verdeling van rijkdom. De ongelijke toegang tot grondstoffen. De onmiskenbare klimaatverandering die het ene werelddeel veel harder treft dan het andere. Het is geen oordeel van God, het is een gevolg van onze eigen keuzes.

Zo doet het boek een rechtstreeks beroep op ons, op de mensheid. Niet dat wij nu direct instaat zijn de wereldpolitiek te beïnvloeden, maar wel dat het ons aanzet om na te denken over wat wij vanzelfsprekend vinden. Om bewust met onze medemens en met de wereld om ons heen om te gaan.

Maar, daar blijft het niet bij. Bij dat beroep op ons. In eerste instantie is het boek Openbaring een *Troostboek*. Hoe slecht de situatie ook lijkt te zijn, het komt goed. Hoe machteloos en weerloos God ook lijkt te zijn, een gewond lammetje, uiteindelijk zal Hij toch aan het langste

eind trekken. Uiteindelijk zal er een niet te tellen schare Gods rijk binnengaan. En zelfs voor het zover is blijft er leven mogelijk, tenslotte blijft twee derde van de aarde gespaard, hoe bont wij het ook maken. God laat zich door menselijke missers niet van Zijn wegbrengen. Het feest gaat hoe dan ook door. De laatsten worden de eersten.

Voor ons mag dat ook een troost en een inspiratiebron zijn: al lijkt het dat we tegen de bierkaai vechten, al lijkt het zinloos om je tegen onrecht te verzetten, omdat het steeds weer opnieuw de kop op steekt. Uiteindelijk zal de bierkaai een stad van vrede zijn. Uiteindelijk zal de chaos die het op de wereld soms lijkt, tot een nieuwe schepping leiden.

Amen

- Muzikaal intermezzo

ANTWOORD

- Lied: 'De wijze woorden en het groot vertoon' (Lied 1001)
- Voorbedeboek
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte

GAAN

- Slotlied: 'Eens als de bazuinen klinken' (Lied 769: 1 en 6)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"
- Orgelspel